

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ

Ольга Бакалінська

*доктор юридичних наук, професор,
старший науковий співробітник відділу промислової власності
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
ORCID: 0000-0002-1092-0914*

У статті аналізуються положення міжнародних договорів, пов'язані з регулюванням географічних зазначень, зокрема Паризької конвенції про охорону промислової власності, Мадридської угоди про боротьбу з неправдивими або такими, що вводять в оману, зазначеннями походження товарів, Лісабонської угоди про охорону найменувань місць походження та їх міжнародної реєстрації, Угоди про торговельні аспекти інтелектуальної власності. Розглянуто новації в європейському законодавстві, а також тенденції поширення механізмів захисту географічних зазначень на об'єкти втілення культурно-історичної спадщини та ремесел.

Ключові слова: географічне зазначення, найменування місця походження, засоби індивідуалізації, міжнародна реєстрація

Постановка проблеми. Система захисту географічних зазначень походження товарів у сучасному глобалізованому світі відіграє особливу роль, забезпечуючи просування та сталий розвиток сільських районів, підвищення доходів фермерських господарств і зростання експортного потенціалу. Природні фактори, такі як ґрунти, клімат та сорти рослин, відіграють важливу роль у виробництві унікального продукту. Як правило, географічні зазначення охоплюють не тільки територіальні природні властивості, а й знання та навички, що передаються з покоління в покоління і допомагають захистити місцеву спадщину [1].

Правові механізми захисту унікальності товарів та ремесел відомі з давніх часів. І якщо на початку формування інститутів індивідуалізації в господарському обороті достатньо було слова чи високої якості товару, що підтверджувала репутацію виробника, то з часом почали використовувати й інші способи ідентифікації, зокрема природні, географічні, а також клейма та позначки. Пізніше товари з унікальними властивостями включали в спеціальні збірки та реєстри. Таким чином, поступово виникало і формувалося поняття «зазначення походження товарів».

Найчастіше географічні зазначення складаються з назви місця походження товару, як «Ямайка Блю Маунтін» або «Дарджилінг», проте частина назв традиційних товарів може розглядатися як негеографічні назви — «Вінью Верде» (португальське молоде вино з провінції Мінью) або «Арганова олія» (марокканська олія з плодів арганії). Крім того, щоб функціонувати як географічне зазначення, знак має ідентифікувати продукт

як такий, що вироблений у цьому місці. До того ж якість або репутація продукту переважно повинні бути обумовлені місцем походження. Оскільки властивості залежать від географічного місця виробництва, існує зв'язок між продуктом і його початковим місцем виробництва. З огляду на це дуже важливим є врахування сучасних тенденцій розвитку захисту географічних зазначень у глобальному та регіональному вимірі у процесі систематизації та уніфікації українського законодавства про інтелектуальну власність та врахування особливостей розвитку цього правового інституту в ході кодифікації цивільного та господарського законодавства. На наш погляд, дуже важливим залишається питання моделі імплементації та уніфікації норм міжнародного та європейського права до національного законодавства України.

Літературний огляд. У ході дослідження поставлених у статті завдань були частково опрацьовані та використані наукові досягнення фахівців у різних галузях права. Питанням захисту географічних зазначень присвячені праці багатьох науковців. Новим поштовхом у розвитку правових механізмів захисту географічних зазначень стало укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі — Угода про асоціацію), а також зобов'язання України щодо імплементації права ЄС, набуття Україною статусу країни-кандидата на членство в Євросоюзі. Разом з тим, розглядати питання захисту прав на географічні зазначення відокремлено від світових і європейських трендів недоцільно. Останні кілька років ми спостерігаємо суцільне оновлення законодавства про інтелектуальну власність, і досить часто це нове законодавство виходить за межі української правової традиції та суперечить теорії права інтелектуальної власності. Крім цього, глобалізація призвела до того, що стало європейське право у сфері інтелектуальної власності змінюється. У своєму дослідженні ми намагалися поєднати усвідомлення внутрішньонаціонального тренду на оновлення законодавства про інтелектуальну власність з європейським та міжнародним правом і законодавством, які формують ідеологію охорони унікальності товарів та ремесел у першій чверті XXI століття. Зокрема О. Андрощук, М. Архипова, А. Афан, А. Кодинець, Н. Мчедлшвілі, А. Нерсисян, О. Орлюк, О. Чомахашвілі, О. Святоцький.

Метою дослідження є аналіз проблем розвитку міжнародно-правової охорони географічних зазначень та впливу сучасних тенденцій розвитку відповідного європейського законодавства в сенсі гармонізації українського законодавства у сфері інтелектуальної власності згідно з положеннями розділу IX Угоди про асоціацію.

Виклад основного матеріалу. Система захисту регіональних продуктів почала формуватися у Франції на початку XX століття. Саме тоді була запатентована рецептура на сьогодні вже легендарного сиру «Рокфор» [2]. Це стало взірцем охорони унікального фермерського продукту, чиї властивості та захист були безпосередньо пов'язані з виробництвом на певній території. До такого кроку вдалися через процеси індустріалізації, що загрожували втратою автентичного смаку традиційних продуктів і піддавали ризику зникнення малих виробників. Отож система географічних зазначень у Європі почала активно розвиватися й удосконалюватися, адже від Франції її перейняли інші країни.

Географічне зазначення походження товару як засіб індивідуалізації товарів давно знайшло відображення у багатьох міжнародних актах. Першим та основним документом, що заклав юридичний фундамент охорони прав на об'єкти промислової власності, є Паризька конвенція з охорони промислової власності [3] (далі — Паризька конвенція), прийнята 11 державами 20 березня 1883 року. На сьогодні учасниками Паризької конвенції є 176 держав, зокрема Україна.

У положеннях цього документа окремо географічні зазначення не визначені, хоча згідно з його ст. 1 до об'єктів охорони промислової власності віднесено найменування місця походження відповідного товару. Паризька конвенція стала першим актом у

ниці міжнародних угод, спрямованих на охорону прав інтелектуальної власності, саме тому питання захисту засобів індивідуалізації в ній урегульовано не в повному обсязі, у зв'язку з чим виникла потреба у прийнятті окремої угоди, яка стала юридичним джерелом охорони прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації, зокрема географічні зазначення місць походження товарів. Така необхідність обумовлювалася, зокрема, тим, що наприкінці XIX століття помітно актуалізувалося використання на ринку хибних вказівок на підроблених товарах, унаслідок чого введений в оману покупець отримував товар, що не відповідав заявленим характеристикам, а виробник зазнавав матеріальної та моральної шкоди. У результаті 14 квітня 1891 року було ухвалено Мадридську угоду про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів (далі — Мадридська угода) [4]. На сьогодні сторонами цієї угоди є понад 120 країн світу.

Положення Мадридської угоди визначають, що товари, які містять неправдиві або такі, що вводять в оману, вказівки щодо їх походження, які прямо чи опосередковано вказують на одну з держав або місце походження в державі-учасниці договору, діє правило, згідно з яким до порушника має бути застосований арешт, а в разі ввезення товарів з неправовірними позначеннями повинно бути заборонене їх ввезення. Не виключається також застосування інших санкцій щодо товарів з помилковими або такими, що вводять в оману, зазначеннями їх походження.

У ст. 1 Мадридської угоди ключовим обов'язком держав-учасниць є накладення арешту на товари, що містять помилкові або такі, що вводять в оману, вказівки щодо місця походження цих товарів у тій чи іншій державі-учасниці угоди, при ввезенні в іншу країну-сторону цієї угоди. Згадані товари повинні бути вилучені в країні, де помилкові або такі, що вводять в оману, вказівки походження були використані або імпортовані. Якщо законодавством країни не допускається вилучення та знищення такого товару при ввезенні, таке вилучення може бути замінене заборону ввезення. Проти положень Паризької конвенції, вимога про накладення арешту на товари країни-учасниць Мадридської угоди з неправомірними вказівками місця походження є безумовною й обов'язковою для виконання. Характерною ознакою, що відрізняє Мадридську угоду від Паризької конвенції з охорони промислової власності, є закріплення положення про те, що митні органи зобов'язані повідомляти зацікавленій стороні про факт затримання товарів з позначеннями, що вводять в оману. Повідомлення такого роду відомостей необхідне для того, щоб зацікавлена сторона могла оперативнo вжити заходів щодо контролю за ситуацією та усунення виявлених порушень, а також запобігти наступному неправомірному використанню позначень.

Важливим міжнародним досягненням на шляху формування та розвитку правової охорони географічних зазначень стало підписання 31 жовтня 1958 року Лісабонської угоди про охорону найменувань місць походження товарів та їх міжнародну реєстрацію (далі — Лісабонська угода), що набула чинності в 1966 році [5]. Ця угода є спеціальним міжнародним документом, відповідно до якого будь-яка країна-учасниця Паризької конвенції може приєднатися до цієї угоди і, отже, стати учасницею Спеціального союзу.

Процедура набуття чинності вказаної угоди є спрощеною: для вільного приєднання до неї достатньо бути стороною-учасницею Паризької конвенції. Оскільки як у Паризькій конвенції, так і в Мадридській угоді не було передбачено поняття найменування місця походження товару, воно закріплене у Лісабонській угоді. З огляду на ст. 2 останньої під найменуванням місця походження розуміється географічна назва країни, району або місцевості, яка застосовується для позначення виробу, що походить звідти, якість та властивості якого визначаються виключно або головним чином географічним середовищем, що включає природні умови та етнографічні чинники.

Основною метою Лісабонської угоди є врегулювання та забезпечення правової охорони місць зазначення, їх реєстрації в міжнародному реєстрі з метою захисту

прав суб'єктів інтелектуальної власності. Реєстрація вказівок місця походження товару (виробів) здійснюється у Міжнародному бюро за заявою членів Спеціальної спілки. Відповідно до ст. 7 угоди про термін дії правової охорони найменування місця походження надається безстроково і реєстрація не потребує подальшого продовження. За реєстрацію кожного зазначення походження виробу заявником сплачується мито [5].

На виконання Лісабонської угоди 25 травня 2015 року було підписано Женевський акт, що вдосконалив міжнародну систему реєстрації та передбачив охорону найменувань місць походження та географічних зазначень. Мета Женевського акта Лісабонської угоди полягає у формуванні механізму, який дає змогу власникам найменувань місць походження та географічних зазначень отримати охорону в кількох країнах шляхом подання однієї заяви та оплати єдиного мита.

Прийняття Женевського акта мало вирішальне значення для модернізації міжнародної системи правової охорони місць походження товарів та географічних зазначень, оскільки в тексті цього акта розкриваються поняття географічного зазначення та найменування місць походження, встановлюються тотожність та відмінності цих об'єктів прав інтелектуальної власності. Наступним важливим кроком розвитку правової охорони географічних зазначень стало підписання 15 квітня 1994 року Угоди з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (ТРИПС) (далі — Угода ТРИПС) [6]. Головна умова цієї угоди полягає в тому, що країни-учасниці повинні суворо дотримуватися її положень. Основний принцип цього документа полягає у припиненні реєстрації географічних зазначень, які вводять громадськість в оману щодо географічного походження товару.

Відповідно до ст. 22 Угоди ТРИПС географічні зазначення — це позначення, що визначають товар як такий, що походить з території, регіону або району цієї території, коли певна якість, репутація чи інші характеристики товару значною мірою пов'язані з його географічним походженням. У положеннях п. 2-4 ст. 22 Угоди ТРИПС містяться правила, що забороняють реєстрацію географічних зазначень стосовно товарів, якщо це географічне зазначення створює хибне уявлення про місце походження товарів [7]. Таким чином, використання географічної вказівки, з огляду на ст. 10 Паризької конвенції, належить до актів недобросовісної конкуренції.

У п. 3 ст. 22 Угоди ТРИПС закріплено норми, які забороняють надавати реєстрацію географічним зазначенням як товарним знакам, якщо продукція належить місцевості, яка є вільною від географічної вказівки, що вводить громадськість в оману [7].

Крім того, у положеннях, передбачених п. 1-3 ст. 24 Угоди ТРИПС, розкриваються спеціальні норми, що зобов'язують кожну країну-учасницю передбачити правові заходи з поліпшення правової охорони алкогольної продукції, зокрема міцних спиртних напоїв та вин [6].

Аналіз міжнародних аспектів правової охорони географічних зазначень дає змогу зробити висновок про те, що генеза правового регулювання географічних зазначень походження товарів і традиційних товарів у межах регіональних союзів та об'єднань обумовлює необхідність удосконалення норм законодавства на глобальному міжнародно-правовому рівні.

Прикладом істотного впливу на національний та глобальний вимір охорони прав на зазначення (для харчових продуктів) є правила ЄС, які на сьогодні однакові в усіх державах-членах. Зокрема виділяють три схеми Європейського Союзу щодо зазначення походження товару і традиційних продуктів, відомі як захищене зазначення походження (англ. *protected designation of origin (PDO)*), захищене географічне зазначення (англ. *protected geographical indication (PGI)*) та гарантовані традиційні продукти (англ. *traditional specialities guaranteed (TSG)*), що пропагують і захищають назви якісних сільськогосподарських продуктів і продуктів харчування [8].

Політика ЄС у сфері якості спрямована на захист назв конкретних продуктів для просування їх унікальних характеристик, пов'язаних з їхнім географічним походженням, а також традиційними ноу-хау. Назві продукту може бути надано «географічну вказівку», якщо він має конкретне посилання на місце, де він вироблений. Визнання географічних зазначень дає змогу споживачам довіряти якісним продуктам та відрізнити їх, а також допомагає виробникам краще просувати свою продукцію на ринку.

Продукти, що перебувають на розгляді або яким було надано кваліфіковане географічне зазначення, перераховані у реєстрах географічних зазначень. У ЄС функціонують спеціальні бази даних для кожної категорії продуктів:

- DOOR: база даних включає назви товарів, зареєстрованих як географічні зазначення та назви місця походження для сільськогосподарських та харчових продуктів;
- E-VACCHUS: реєстр для вин, які охороняються в ЄС та виробляються державами-членами;
- E-SPIRIT: база даних для географічних зазначень на спиртні напої, які охороняються в ЄС та походять із країн-членів;
- спеціальний розділ для ароматизованих напоїв у базі даних щодо географічних зазначень на вина. Реєстри також включають інформацію про географічні та виробничі характеристики кожного продукту. Географічні зазначення та вказівки, визнані інтелектуальною власністю, відіграють важливу роль у торговельних переговорах між ЄС та іншими країнами [9].

Станом на січень 2021 року Євросоюз охороняє майже 3,4 тис. найменувань конкретних продуктів як географічних зазначень або гарантованих традиційних продуктів [10].

Інші схеми якості ЄС наголошують на традиційному виробничому процесі або продуктах, виготовлених у важкодоступних природних зонах, таких як гори або острови.

Географічні зазначення встановлюють права інтелектуальної власності на конкретні продукти, якість яких безпосередньо пов'язана з районом виробництва. Сучасне європейське право розрізняє: географічне позначення походження (продукти харчування та вина); кваліфіковане географічне зазначення, що охороняється (їжа і вино) та географічна вказівка (спиртні напої). Право на географічне зазначення дає змогу його власникам перешкоджати використанню зазначення третіми сторонами, чії продукти не відповідають необхідним стандартам [8].

Географічне зазначення, якому надана охорона, не дозволяє правовласнику перешкоджати виробництву продукції іншими особами за технологією, що зазначена в стандартах для цього зазначення. Охорона та захист географічних зазначень сприяє сумлінній конкуренції, запобігаючи недобросовісному їх використанню, гарантує споживачам справжність та ідентифікує продукти на ринку. Їх додана вартість зростає, що забезпечує продаж та експорт товарів з більш високою вартістю.

Крім того, протягом останніх років ЄС уклав 34 двосторонні угоди з третіми країнами, які передбачають охорону 1 593 географічних зазначень з країн, що не входять до Євросоюзу, та ще 777 географічних зазначень з третіх країн перебувають на розгляді. У рамках цих угод географічні зазначення на традиційні продукти ЄС також охороняються у країнах-партнерах, загалом понад 40 тис. найменувань географічних зазначень Євросоюзу охороняються у країнах-нечленах [10].

Основна мета правил конкуренції ЄС — забезпечити належне функціонування внутрішнього ринку як ключового чинника добробуту громадян Євросоюзу, бізнесу та суспільства загалом. Ефективний контроль на всіх етапах (від фермерів до споживачів) гарантує, що фермери/виробники, які беруть участь у схемах захисту географічних зазначень та традиційних продуктів, не конкуруватимуть на ринку з іншими виробниками, які використовують захищені назви без дотримання правил захисту географічних

зазначень та традиційних продуктів. Варто наголосити, що незважаючи на європейські традиції захисту географічних зазначень експерти вказують на їх вразливість до неправомірного або хижацького продажу, зокрема, на онлайн-ринках, до яких споживачі з ЄС мають вільний доступ [7]. Споживачі Євросоюзу зазнають збитків на суму понад 2,5 млрд євро на рік. Відповідно до Угоди про асоціацію Україна зобов'язалась охороняти понад 3 тис. географічних зазначень походженням з ЄС.

Важливим вектором розвитку законодавства України про інтелектуальну власність є імплементація до нього норм та інститутів європейського права. Досить часто при цьому законодавцями не враховуються традиції та тенденції розвитку національного законодавства. Імплементовані до національного законодавства норми не узгоджуються термінологічно та змістовно. Прискорений курс до ЄС обумовив тенденцію до безсистемної імплементації норм європейського права до законодавства України. Ця тенденція прослідковується в низці змін, яких зазнало законодавство про охорону прав на географічні зазначення.

На виконання Угоди про асоціацію 1 січня 2020 року набув чинності Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» [11]. Його прийнято замість закону «Про охорону прав на зазначення походження товарів», новий варіант гармонізовано із законодавством Європейського Союзу. Заборона стосується назв, занадто подібних до захищених, чи символів на упаковці, що нагадують маркування захищених виробників тощо. Відповідно до Угоди про асоціацію українські товаровиробники з 2023 року не мають права використовувати назву м'якого кисломолочного сиру «Фета», а з 2026 року не зможуть називати відомий міцний спиртний напій коньяком, адже ці дві назви захищені, як і шампанське та багато інших.

У грудні 2019 року було визначено перші вітчизняні продукти, що отримали статус традиційних і захищених, зокрема, гуцульська овеча бриндзя (у назві навмисно вжито написання гуцульською говіркою як ознака походження), херсонський кавун, мелітопольська черешня, карпатський мед та деякі українські вина [2; 12].

З метою гармонізації чинного українського законодавства до вимог і стандартів ЄС у 2022 році Верховна Рада України прийняла Закон «Про особливості правової охорони географічних зазначень для сільгосппродукції та харчових продуктів, захист прав та застосування схем якості, включаючи традиційні гарантовані особливості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів» [13]. Цей закон було розроблено з метою забезпечення виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції в частині узгодження вимог чинного законодавства щодо охорони прав на географічні зазначення з правом Європейського Союзу в частині дотримання правил захисту географічних зазначень для сільськогосподарської продукції та продуктів харчування.

Закон визначає поняття «традиційна гарантована особливість», умови надання товару правової охорони, поняття та процедуру застосування особливих показників якості; уточнені умови надання правової охорони географічному зазначенню для сільськогосподарської продукції та продуктів харчування і підстави для відмови в наданні такої охорони; уточнено коло осіб, які мають право на підготовку специфікацій та інших документів, необхідних для державної реєстрації географічного зазначення для сільськогосподарської продукції та продуктів харчування; переглянуто вимоги до документів для державної реєстрації географічних зазначень та традиційних гарантованих особливостей.

Значний потенціал просування мають також українські спиртні напої з географічними зазначеннями на вибагливому європейському ринку. Утім їх реєстрація та правова охорона в ЄС можлива тільки після державної реєстрації в Україні. В умовах відсутності законодавства України у сфері правової охорони географічних зазначень спиртних напоїв реєстрація географічних зазначень спиртних напоїв неможлива. З огляду на це 1 грудня 2022 року було прийнято Закон України «Про географічні

зазначення спиртних напоїв» [14]. Цим документом на законодавчому рівні закріплено поняття «спиртний напій» та встановлено єдиний класифікаційний перелік категорій спиртних напоїв та вимог до них; запроваджено вимоги до спирту етилового та дистилатів, які використовуються для виробництва спиртних напоїв; забезпечено дотримання правил визначення, опису, представлення і маркування спиртних напоїв, у тому числі спиртних напоїв з географічними зазначеннями; забезпечено дотримання вимог до офіційних назв спиртних напоїв тощо.

Наближення національного законодавства до законодавства ЄС і запровадження європейських стандартів до спиртних напоїв створює можливості українським товаровиробникам отримати доступ до внутрішнього ринку ЄС, а також у повній мірі скористатися перевагами поглибленої та всеохопної зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом.

Набуття Україною статусу країни-кандидата на вступ до ЄС обумовлює необхідність урахування останніх тенденцій розвитку європейського законодавства, зокрема вже у 2023 році Європейська комісія погодила нові правила, за якими система захисту географічних зазначень ЄС була поширена і на неїстівні вироби ручної роботи, такі як муранське скло та іспанські гітари. «Клієнти, які купують, наприклад, столове приладдя із Золінгена чи мейсенську порцеляну, тепер можуть бути впевнені, що продукція не є підробкою. Охорона географічних зазначень застосовуватиметься як у офлайн-, так і в онлайн-торгівлі» [7].

Таким чином, правила ЄС, що захищають регіональні делікатеси і спрямовані на підтримку малих та середніх підприємств і традиційних методів виробництва, а не на захист товарних знаків великих транснаціональних корпорацій, будуть використані для захисту інтересів ремісників та традиційних промислів. Варто зазначити, що щоразу, коли ЄС підписує нову торговельну угоду, він замикає своїх партнерів у цій екосистемі. Тим часом торговельні партнери Європи також наполягають на захисті своєї регіональної продукції. Наприклад, Мексика була ключовим прихильником розширення схеми географічних зазначень на неїстівні товари та предмети промислу і підштовхувала ЄС до захисту етнічних творів та оригінальних предметів, зроблених місцевими ремісниками, проте Сполучені Штати Америки традиційно проти розширення сфери застосування системи захисту географічних зазначень та традиційних товарів.

Цікаво, що до списків товарів, на які поширюється режим охорони географічних зазначень, європейці віднесли антверпенські діаманти, каррарський мармур, годинники зі Шварцвальду та французьку косметику [7].

Висновки. Українське законодавство у сфері охорони географічних зазначень поступово гармонізується з нормами та принципами міжнародного і європейського права. Протягом останніх трьох років здійснено якісний ривок у формуванні сучасної моделі захисту географічних позначень та зазначень місць походження товарів. Разом з тим, європейські традиції розвитку охорони унікальних товарів, робіт та послуг у сучасних умовах поширюється не тільки на традиційні товари, а й на нові оригінальні товари, чия унікальність пов'язана з розвитком культури та промислів у певних регіонах Європи та світу. З огляду на це українські фахівці у сфері інтелектуальної власності, а також законодавці повинні бути готові до врахування сучасних тенденцій розвитку європейського законодавства з розширення застосування механізму охорони та захисту географічних зазначень не тільки на споживчі фермерські товари, а й на неїстівні товари, що є культурно-історичним надбанням.

Важливим аспектом аналізованої тематики є гармонійне поєднання тенденцій імплементації та уніфікації норм чинного законодавства у сфері охорони географічних зазначень з внутрішньодержавним вектором — кодифікацією законодавства про інтелектуальну власність. Варто вказати, що процес кодифікації інтелектуальної власності є не тільки складним, а й обтяженим значною мірою новелізацією норм, термінів та

інститутів. Тому фундаментального теоретичного та практичного значення набуває наукова дискусія щодо моделі й концепції кодифікації інтелектуальної власності, а також можливості та стратегії попередньої систематизації норм міжнародних договорів до законодавства України.

Перелік використаних джерел

1. *Geographical Indication: An Introduction — WIPO Publication № 952 (E)*.
2. Кузьо Н. Географія смаку: як працює система географічних зазначень в Україні. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/u-pravovomu-poli/item/20038-heohrafiia-smaku-ia-k-pratsiuie-systema-heohrafichnykh-zaznachen-v-ukraini.html> (дата звернення: 14.10.2023).
3. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 1990 р. № 1. С. 320.
4. Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів від 14 квітня 1891 р. (Угоду ратифіковано із застереженням Законом № 1971-III (1971-14) від 21.09.2000). URL: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/madrid/> (дата звернення: 14.10.2023).
5. Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження та їхньої міжнародної реєстрації від 31 жовтня 1958 р. URL: http://www.wipo.int/lisbon/en/legal_texts/lisbon_agreement.html (дата звернення: 14.10.2023).
6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15 квітня 1994 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (дата звернення: 14.10.2023).
7. *Geographical indications*. URL: <https://www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/bretons-1m-shells-orbans-eu-cash-vdls-cuckoo-clocks/> (дата звернення: 14.10.2023).
8. *Geographical indications and traditional specialities*. URL: https://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/index_en.htm (дата звернення: 14.10.2023).
9. Удосконалення правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні. URL: https://ukrpatent.org/i_upload/file/06-Geographical-Indications-052016.pdf (дата звернення: 14.10.2023).
10. *Geographical indications and quality schemes explained*. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_en (дата звернення: 14.10.2023).
11. Про правову охорону географічних зазначень : Закон України від 20 вересня 2019 р. № 123-IX. Офіційний вісник України від 30.07.1999. № 28. С. 37. Ст. 1371.
12. Гуцульська овеча бриндзя стане незабаром зареєстрованим елітним продуктом. URL: www.radiosvoboda.org/a/30158883.html (дата звернення: 14.10.2023).
13. Про особливості правової охорони географічних зазначень для сільгосппродукції та харчових продуктів, захист прав та застосування схем якості, включаючи традиційні гарантовані особливості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів : Закон України від 06 вересня 2022 р. № 2572-IX. Офіційний вісник України від 13.10.2022. № 80. С. 17. Ст. 4808.
14. Про географічні зазначення спиртних напоїв : Закон України від 01 грудня 2022 р. № 2800-IX. Офіційний вісник України від 10.01.2023. № 2. С. 22. Ст. 82.

Olga Bakalinska

Doctor of Legal Sciences/Dr. Habil. (Law), Professor, Senior Researcher at the Industrial Property Department of the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine

International legal aspects of the use of geographical indications

In modern conditions, the institution of geographical indication is becoming increasingly valuable, since an extremely important issue is the interest of the state in promoting goods from regional manufacturers that have a special mark of quality and reputation associated with the characteristics of the geographic environment. Geographical indications, as an object of intellectual property, serve as a powerful tool for the economic development of the country, have social and national significance, contributing to the preservation of historically unique objects of the country's cultural heritage.

In the article analyses the international agreements related to the regulation of geographical indications. Particular attention is paid to the provisions of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, the Madrid Agreement on the Suppression of False or Misleading Indications of Origin on Goods, the Lisbon Agreement on the Protection of Appellations of Origin and their International Registration, and the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

Ukrainian legislation in the field of protection of geographical indications is gradually being harmonized with the norms and principles of international and European law. Over the past three years, a qualitative leap has been made in the sense of forming a modern model of protection of geographical indications and indications of the places of origin of goods. At the same time, the European traditions of the development of the protection of unique goods, works, and services in modern conditions extend not only to traditional goods, but also to «new» original goods whose uniqueness is connected with the development of culture and industries in certain regions of Europe and the world. The Ukrainian legislators should be ready to consider the current trends in the development of European legislation regarding the expansion of the application of the mechanism of protection and protection of geographical indications not only to consumer agricultural goods, but also to non-edible goods that are cultural and historical property.

Keywords: geographical indication, appellation of origin, means of individualization, international registration

Подано / Submitted: 08.11.2023

Доопрацьовано / Revised: 15.11.2023

Прийнято до публікації / Accepted: 20.11.2023